

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Если предложенную модель пересчитать с учетом полученных в 2.2, 2.3 оптимальных налоговых ставок, при условии введения экологического налога 1,3% и сокращении налога на прибыль до 24,7%, тогда в расчетном году основные экономические показатели составили бы следующие величины (табл. 2). Анализ полученных показателей свидетельствует о целесообразности предложенных изменений, так как за расчетный период значения искомым экономическим показателям, с учетом оптимизации налоговых ставок не снизились.

Таблица 2

Основные экономические показатели с учетом оптимизации налоговых ставок

Валовый внутренний продукт	Национальный доход	Часть национального дохода, затрачиваемая на потребление	Величина платежеспособного спроса	Прирост запа-сов денежных средств
266038,57	248144,1	195493,54	30609	141621

Как видно из табл. 2 в результате введения экологического налога и оптимизации ставок остальных налогов основные экономические показатели в стране только возрастут. Этот факт свидетельствует о целесообразности оптимизации налоговых поступлений по предложенной схеме.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Буркинський Б.В. Природопольовання: основи економіко-екологічної теорії / Б.В. Буркинський, В.Н. Степанов, С.К. Харичков. - Одеса: ИПРЭЭИ НАН України, 1999. - 350 с.
2. Буркинський Б.В. Еколого-економічні орієнтири стратегії сталого розвитку України / Б.В. Буркинський, В.Н. Степанов, С.К. Харичков. / Проблеми сталого розвитку України. - К.: БМТ, 1998. - С.81-92.
3. Веклич О. Совершенствование экономических инструментов экологического управления в Украине / О. Веклич / Экономика Украины. - 1998. - №9. - С. 65-74.
4. Веклич О.О. Екологічне оподаткування в Україні: реалії та напрями вдосконалення з урахуванням світового досвіду / О. Веклич / Наук. доп. - К., 2001.-47с.
5. Веклич О.О. Економічний механізм екологічного регулювання в Україні / О. Веклич / Рада Нац. безпеки і оборони України; Ін-т дослідж. навколиш. середовища і ресурсів. - К., 2003.-88с.
6. Веклич О.О. Формування економічного механізму сталого розвитку України / О. Веклич / Вісник НАН України. -2000.-№2. - С.3-16.
7. Галушкіна Т.П. Екологічний менеджмент в Україні / Т.П. Галушкіна / Экономика Украины. - 1999. - №6. - С.78-83.
8. Галушкіна Т.П. Екологічний менеджмент в Україні: реалії та перспективи / Т.П. Галушкіна, С.К. Харичков. - Одеса, 1998. -108с.
9. Гринів Л.С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії / Л.С. Гринів / Львів. нац. ун-т. ім.Івана Франка.-Л.: ЛНУ ім.І.Франка, 2001.-240с.
10. Данилишин Б.М. Сталий розвиток України: реалії і проблеми / Б.М. Данилишин / Проблеми сталого розвитку України. - К.: БМТ, 2000. - С.133-150.
11. Економічний розвиток України: інституціональні та ресурсне забезпечення: Монографія / О.М. Климов, О.О. Веклич, В.В. Венгер та ін. - К.: Об'єдн. ін.-т економіки, 2005.-539с.
12. Красовская Н.С. Моделирование развития сложных социально-экономических систем на принципах устойчивого развития. / Н.С. Красовская /Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: Сб. науч. тр. - Донецк: ДонНУ. - 2006. -Ч.3. -С.1244-1250.
13. Харичков С.К. Екологічний вектор сучасних економічних трансформацій в Україні / С.К. Харичков / Україна в ХХІ столітті: концепції та моделі економічного розвитку: Матеріали доповідей V Міжнародного конгресу українських економістів. - Львів: ІРД НАН України, 2000. - Ч.2. - С.333-336.
14. Шостак Л.Б. Розробка інтегрованих показників стану навколишнього середовища та механізм впровадження в національні Плани дії щодо охорони навколишнього середовища / Л.Б. Шостак, І.В. Патока, Є.В. Хлобистов. -К.: Б.в.- 1998. - 60 с.
15. Шостак Л.Б. Нормативная макроэкономическая модель роста в рамках социально-экономических ограничений / Л.Б. Шостак / Экономика промышленности. - 2000. - №3(9). - с.177-183.

РЕЗЮМЕ

В работе усовершенствован механизм регулирования устойчивого развития экономико-экологических систем. Рассмотрена модель развития экономики предложенная В. С. Михалевичем как один из сценариев развития переходной экономики. В предложенной модели не выделяется экологический фактор, который приобрел особое значение в современных условиях перехода на принципы устойчивого развития. Обоснована целесообразность преобразования существующей модели развития экономики, путем введения параметров, отражающих экологическое состояние.

Ключевые слова: устойчивое развитие, экономико-экологическая система, модель развития экономики, оптимизация налоговой нагрузки, макроэкономические модели, динамическая функция Кобба-Дугласа.

РЕЗЮМЕ

У роботі удосконалено механізм регулювання сталого розвитку економіко-екологічних систем. Розглянуто модель розвитку економіки запропоновану В. С. Михалевичем як один із сценаріїв розвитку перехідної економіки. У запропонованій моделі не виділяється екологічний фактор, який набув особливого значення в сучасних умовах переходу на принципи сталого розвитку. Обґрунтовано доцільність перетворення існуючої моделі розвитку економіки, шляхом введення параметрів, що відображають екологічний стан.

Ключові слова: сталий розвиток, економіко-екологічна система, модель розвитку економіки, оптимізація податкового навантаження, макроекономічні моделі, динамічна функція Кобба-Дугласа.

SUMMARY

Mechanism of regulation for sustainable development of economic and ecological systems improved in the article. Model of economic development V. Mikhalevich considered that generates scenarios of economic transition. The expediency of transforming the current model of economic development is justified on the basis of the introduction of parameters that reflect the ecological status.

Key words: sustainable development, economic and ecological system, model development of economy, the tax optimization, macroeconomic models, Cobb-Douglas function.

СПІВВІДНОШЕННЯ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Потерняк Ю.П., здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Постановка проблеми. Дослідження питання про форми податкового контролю є на сьогодні безперечно актуальним, особливо, зважаючи на його недостатню теоретичну розробленість та активізацію роботи з реформування вітчизняної податкової системи. Одним з найскладніших питань у фінансовій науці залишається питання про співвідношення форм і методів податкового контролю, адже одні і ті ж явища різними науковцями розглядаються як форма, метод і навіть вид податкового контролю. У науковій літературі не існує єдиної думки щодо сутності та видів цього явища. Позиції вчених щодо форм податкового контролю відрізняються і обумовлюються різним розумінням форми, як способу вираження змісту явища у цілому, а також форми фінансового контролю зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом дослідженню питань методів та форм податкового контролю приділяли увагу окремі науковці, серед яких І.А. Білобжецький, В.В. Бурцев, І.С. Баталова, Е.О. Вознесенський, Л.К. Воронова, О.М. Горбунова, І.І. Кучеров, С.Г. Караханян, І.А. Малютін, Н.А. Маринів, О.А. Ногіна, В.Ф. Опришко, Е.В. Поролло, М.О. Просолов, Д.М. Рева, М.В. Родіонова, Л.А. Савченко, В.В. Уткін, О.С. Шапов, Ф.П. Шульженко, А.Т. Щербінін, О.І. Юстус та інші. Проте й досі ця проблематика залишається актуальною та вивченою не у повному обсязі.

Метою статті є визначення сутності форм та методів податкового контролю та з'ясування їх співвідношення.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні можна виділити дві найбільш поширені думки щодо питання форм і методів податкового контролю. Прихильники першої думки вважають, що формами податкового контролю є окремі сторони виявлення змісту контролю залежно від часу здійснення контрольних заходів [1; 2; 3; 4; 5]. Дана позиція набула досить широкої підтримки у наукових колах, і навіть лягла в основу класифікації форм фінансового контролю у законодавстві окремих країн. Зокрема, стаття 265 Бюджетного кодексу Російської Федерації закріплює такі форми державного фінансового контролю як попередній, поточний і наступний, тобто класифікує контроль саме за часом здійснення [5].

Друга полягає у розумінні форм контролю як способів вираження не окремих сторін, а сутності контролю у цілому, з урахуванням його економіко-правової природи. На відміну від попередньої позиції, друга група вчених критерій часу здійснення контрольних заходів розглядає в основі класифікації не форм контролю, а одного із численних видів контролю [5; 6; 7].

Ми дотримуємося другої точки зору, оскільки вона, на нашу думку, найбільш повно враховує загальнонаукове розуміння форми контролю як «способу організації і вираження певним чином впорядкованої сукупності контрольних процедур» та відображає його сутність. Якщо розглядати податковий контроль як цілеспрямовану діяльність уповноважених органів, то формою (зовнішнім проявом змісту) контролю будуть виступати конкретні способи організації та здійснення контрольних процедур. Іншими словами, форму податкового контролю можна визначити як спосіб організації, здійснення та формального закріплення результатів контролюючих заходів, що представляють єдину сукупність дій уповноважених органів з виконання конкретного завдання податкового контролю. Отже, виділяють наступні форми податкового контролю.

Податкові перевірки. Податкові перевірки є найважливішим елементом системи податкового контролю. І саме тому серед інших форм податкового контролю вони поставлені на перше місце. Податкові перевірки слід відрізнити від інших перевірок, що проводяться податковими органами при здійсненні функцій, які покладені на них законодавством. Наприклад, об'єктом неподаткових перевірок є дотримання законодавчих актів в інших сферах (ПРО, касова дисципліна, контроль за наявністю ліцензій, патентів, свідоцтв, дотриманням вимог до виробництва та обігу піддакцизних товарів, перевірки в сфері трудових відносин), в той час як об'єктом податкових перевірок є дотримання законодавства про податки та збори.

Облік платників податків та інших елементів, пов'язаних з оподаткуванням. Однією із функцій податкових органів [8], є облік платників податків, що здійснюється практично на усіх рівнях цієї системи. Дана функція виражається при формуванні та веденні Державного реєстру фізичних осіб-платників податків та інших обов'язкових платежів, Єдиного банку даних про платників податків (юридичних осіб) та здійсненні у зв'язку з цим цілого ряду контрольних процедур.

Облік платників є однією із основних передумов здійснення ефективного податкового контролю за правильністю обчислення і своєчасністю надходження податків і зборів, що фактично передусє усім іншим формам контролю у сфері оподаткування, а тому займає особливе місце в діяльності податкових органів.

Перевірка даних обліку та звітності. Однією із функцій державних податкових органів є контроль своєчасності подання платниками податків бухгалтерських звітів і балансів, податкових декларацій, розрахунків та інших документів, пов'язаних з обчисленням податків, інших платежів, а також перевірка достовірності цих документів щодо правильності визначення об'єктів оподаткування і обчислення податків.

Наказом Державної податкової адміністрації України від 27.10.2004 № 616 затверджено форму Акта про результати камеральної перевірки податкових декларацій (розрахунків) [9]. Подані декларації підлягають обов'язковому вивченню, навіть і поза межами здійснення камеральної перевірки, оскільки виявити неточності у поданій декларації контролюючі органи можуть лише дослідивши їх. Виявлені при цьому невідповідності є підставами для проведення інших форм податкового контролю. Таким чином, ця форма податкового контролю відрізняється від камеральної (невійзної) податкової перевірки.

Контрольні заходи в межах процедури визначення податкових зобов'язань платників податків за непрямими методами. Зазначений комплекс контрольних заходів є специфічною формою податкового контролю, через яку реалізують завдання податкових органів з перевірки правильності обчислення, повноти та своєчасності сплати до бюджетів платежів, що спрямована на встановлення реального розміру об'єкта оподаткування.

Тобто, мова йде про контроль відповідності витрат фізичних осіб їх доходам і така форма контролю є контролем за повнотою сплати податків фізичними особами. Здійснюється він шляхом зіставлення даних про їх доходи, зазначених у поданих до податкових органів деклараціях, з даними про фактично здійснені ними витрати. По суті, це є камеральною перевіркою декларацій про доходи фізичних осіб, але так як є деякі специфічні особливості, ця форма контролю може бути виділений в самостійну форму податкового контролю, що вимагає відповідного нормативного та організаційного забезпечення.

Разом з цим, ця форма податкового контролю виходить за межі суто розрахункових операцій щодо формального визначення податкового зобов'язання платників. Можна сказати, що вона передусє таким діям, оскільки необхідно провести спеціальні контрольні заходи (обстеження, хронометражі тощо) зі збору об'єктивної інформації про витрати такого платника, розмір його активів, кількість осіб, які перебувають з ним у відносинах найму, а також оцінку інших елементів податкових баз. Не дивлячись на потужну дієвість цієї форми податкового контролю, вона в Україні на сьогодні застосовується дуже обмежено.

Податкові пости. Ця форма податкового контролю запроваджується лише щодо окремих категорій платників податків. Вперше вона застосовувалася у період з 1 лютого 1997 по 1 квітня 2000 року [10].

Сутність податкових постів полягає у тому, що запроваджується принцип, подібний до того, що застосовується у митній сфері, коли на території підприємства діє режим митного складу, і піддакцизний товар може бути випущений за межі приміщення підприємства-виробника лише у випадку сплати акцизу, або коли є повна вірогідність того, що його буде сплачено. Метою податкових постів є підвищення ефективності роботи із запобігання та боротьби з незаконним виробництвом і обігом спирту та продукції з вмістом спирту, посилення контролю за повнотою та своєчасністю надходжень до бюджету акцизного податку.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Видача висновків, дозволів, приписів і погодження певних дій платників податків. В окремих випадках підставою для здійснення визначених дій є попереднє отримання платниками податків згоди органів ДПС на їх здійснення. Така форма участі податкових органів у вирішенні окремих питань, пов'язаних з оподаткуванням, гарантує більш якісне виконання платниками покладених на них податкових обов'язків. Так, відповідно до Закону про ДПС рішення про надання відстрочення та розстрочення податкових зобов'язань, вирішення питань щодо податкового компромісу, списання безнадійного боргу здійснюється податковими органами за зверненнями платників [8]. Також податкові органи надають суб'єктам підприємницької діяльності дозволи на відстрочення оплати (погашення) векселів, що виписуються при здійсненні операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах. Випадки попереднього одержання платниками дозволів податкових органів на здійснення окремих операцій (дій) також передбачені при застосуванні режимів податкової застави та адміністративного арешту активів, податкових постів і в деяких інших випадках.

Наведений нами перелік форм податкового контролю, безперечно, не може бути вичерпним. Динамічний розвиток податкової практики, вдосконалення податкового контролю сприяє розробці та закріпленню нових форм і методів контролю. Яскравим підтвердженням цього процесу слугує, наприклад, виникнення таких нових форм, як податкові пости, контроль за витратами платників у межах процедур застосування непрямих методів визначення податкових зобов'язань.

Зміст контрольної діяльності, конкретна форма контролю значною мірою визначається тими прийомами, що запроваджуються контролюючими органами, звідси – нерозривний зв'язок форми та методу. Податковий контроль здійснюється шляхом застосування різних прийомів і способів, а також використання спеціальних процедур, що у своїй сукупності утворюють методи податкового контролю.

Стосовно досліджуваної нами проблеми, метод – це спосіб практичного здійснення або пізнання явищ, що вивчаються; конкретні способи, що застосовуються при здійсненні контролюючих функцій тощо. Вважаємо за необхідне проаналізувати деякі загальнонаукові думки стосовно методів контролю, які використовують в своїй діяльності податкові органи. Так, М.М. Касьяненко достатньо чітко розділила методи контролю, які застосовує у своїй діяльності державна податкова служба. На її думку, методи податкового контролю слід поділити на:

1) прями: дослідження предметів і документів платника податку; огляд приміщення (території) і предметів; інвентаризація; експертиза; обстеження; контрольний обмір; інспекція; спостереження; метод балансових узгоджень; контрольний запуск сировини у виробництво (продукції).

2) непрямі: метод економічного аналізу; метод розрахунків грошових надходжень; метод контролю доходів платника податків; розрахункові методи; отримання інформації про платників податків від третьої особи; методи розрахунку грошових надходжень; метод зворотного рахунку [11].

Натомість, В.А. Оніщенко пропонує, на наш погляд, дещо абстрактну класифікацію методів контролю, які застосовують в своїй діяльності податкові органи. Застосування заходів впливу до суб'єктів податкових відносин пропонується реалізовувати через методи переконання або примусу; через прямі (адміністративні) і непрямі (економічні) методи [12].

Необхідно відзначити, що суттєво ускладнює процес дослідження податкового контролю явна невизначеність у питанні – що вважати методом контролю, а що – формою. Так, зустрічаються наукові роботи, в яких деякі методи податкового контролю відносять до форм податкового контролю, а іноді – до способів здійснення податкового контролю, що вносить певну плутанину і може навіть гальмувати правильне сприйняття проблеми.

Останнє до речі можна спостерігати і в Податковому кодексі Російської Федерації, який визначив форми проведення податкового контролю, причому деякі з них раніше відносилися до методів здійснення податкового контролю (наприклад, огляд приміщень і територій). Стаття 82 Податкового кодексу РФ до форм проведення податкового контролю відносить: податкові перевірки; одержання пояснень платників податків, податкових агентів і платників зборів; перевірки даних обліку і звітності; огляд і обстеження приміщень і територій, використовуваних для отримання доходу (прибутку); інші форми.

Доволі суперечливою є думка, що форми податкового контролю можна поділити на дві групи: основні і додаткові.

Основними є форми, що можуть застосовуватися самостійно, тобто незалежно від застосування інших форм податкового контролю. До них належать: проведення податкових перевірок, облік платників податків та інших елементів, пов'язаних з оподаткуванням, перевірка даних обліку та звітності, податкові пости, контрольні заходи в межах процедури визначення податкових зобов'язань платників податків за непрямими методами, видача висновків, дозволів, приписів і погодження певних дій платників податків.

Додаткові, це ті, що не мають самостійного процесуального призначення і проводяться лише в межах інших форм податкового контролю (найчастіше податкових перевірок). До них належать: одержання пояснень, обстеження приміщень, вилучення документів тощо.

Не погоджуючись із зазначеним підходом до розмежування форм контролю, ми вважаємо, що групу додаткових форм податкового контролю необхідно розглядати виключно як методи, тобто як конкретні практичні способи, прийоми перевірки законності здійснення господарських операцій, правильності їх відображення в документах, виявлення правопорушень, зловживань та злочинів. Адже за основний критерій для чіткого розмежування форм і методів податкового контролю, на наш погляд, слід прийняти наступне – методи податкового контролю не мають самостійного значення і не можуть використовуватися відокремлено від будь-якої конкретної форми податкового контролю.

Останнім часом до традиційних методів контролю податковими органами вчені додають облік податків та моніторинг (роботи Л. Воронової, Д. Бекерської, В. Полоховича, Н. Хімічової та ін.), пояснюючи це тим, що ускладнюються, урізноманітнюються елементи організаційного механізму податкового контролю і, відповідно, збільшується й розмаїття його методів, запроваджуються новітні моделі відносин між посадовими особами контролюючих органів та іншими суб'єктами податкових відносин [13].

Проте, нами вже була розглянута така форма податкового контролю як оперативного-бухгалтерський облік податкових платежів і на наше переконання її необхідно розглядати саме в такому контексті. Що ж стосується моніторингу, на наш погляд, це взагалі є специфічним процесом (навіть не способом) отримання податковими органами інформації, що необхідна для виконання ними своїх функцій.

Таким чином, вивчивши різні наукові погляди на окреслене питання, доходимо до висновку, що можна виокремити наступні групи методів податкового (фінансового) контролю:

загальнонаукові методичні прийоми дослідження об'єктів контролю (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування, конкретизація, моделювання, прогнозування тощо);

інформаційні методичні прийоми дослідження;

документальні методичні прийоми (зустрічна перевірка (звірка); взаємний контроль документів; документальна інвентаризація; формальна, нормативна та арифметична перевірка окремого документу тощо);

фактичні методичні прийоми (натуральна інвентаризація; контрольні заміри робіт; контрольна закупка; контрольний запуск сировини у виробництво; лабораторний аналіз; співставлення однорідних фактів; формальна, арифметична та логічна перевірки; опитування та збір інформації тощо);

традиційні методичні прийоми економічного аналізу (порівняння, розрахунок відносних та середніх величин, групування та класифікація, деталізація та узагальнення, заліковий метод, елімінування, балансовий метод, сальдовий метод, інтегральний метод, індексний метод тощо).

Висновки. Отже, для усунення термінологічної плутанини та помилкового ототожнення форм та методів здійснення податкового контролю, на наш погляд, слід чітко розмежовувати використання вищезазначених термінів. Слідуючи логіці, форму проведення податкового контролю слід розуміти як зовнішнє вираження практичної реалізації контрольної діяльності податкових органів, метод податкового контролю – як внутрішній її зміст, тобто як – конкретні прийоми, процедури, що застосовуються при здійсненні контрольних функцій.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Вознесенский С.А. Финансовый контроль в СССР. – М.: Юридическая литература, 1973.
2. Кредитно-расчетные правоотношения и финансовый контроль. – М.: Наука, 1964.
3. Андреев В. Виды финансового контроля за предпринимательской деятельностью // Российская юстиция. – 1998. – №10. – С. 13.
4. Финансовое право: Учебник / Под ред. О.Н. Горбуновой. – М.: Юристъ, 1996.
5. Ногина О.А. Налоговый контроль: вопросы теории. – СПб.: Питер, 2002.
6. Бурцев В.В. Государственный финансовый контроль: методология и организация. – М.: Информационно-внедренческий центр „Маркетинг“, 2000.
7. Кучеров И.И., Судаков О.Ю., Орешкин И.А. Налоговый контроль и ответственность за нарушение законодательства о налогах и сборах / Под ред. И.И. Кучерова. – М.: АО „Центр ЮРИнфоР“, 2001.
8. Закон України від 04.12.90 р. № 509-ХІІ «Про державну податкову службу в Україні».
9. Про затвердження форми Акта про результати камеральної перевірки податкових декларацій (розрахунків) по окремих загальнодержавних і місцевих податках і зборах: Наказ Державної податкової адміністрації України від 27.10.2004 № 616 // Вісник податкової служби України. – 2004. – № 43.
10. Про контрольні пости державних податкових інспекцій на підприємствах, що виробляють спирт та алкогольні напої: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.01.97 № 9 // Урядовий кур'єр. – 1997. – № 10.
11. Касьяненко М.М., Гринюк М.В., Цимбал П.В. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України: Навч. посібник – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001 – 229 с.
12. Онищенко В. Податковий контроль у системі державного регулювання економіки // Регіональна економіка. – 2002. – № 1. – С. 213-218.
13. Химичева Н.И. Финансовое право: Учебник. – М.: БЕК, 1995. – 228 с.

РЕЗЮМЕ

Розглянуто особливості форм проведення податкового контролю та методи його здійснення. Визначені особливості застосування різних форм податкового контролю, а також їх співвідношення з відповідними методами.

Ключові слова: податковий контроль, форми контролю, форми податкового контролю, методи податкового контролю, податкові пости.

РЕЗЮМЕ

Рассмотрено особенности различных форм осуществления налогового контроля и методы его реализации. Определены особенности применения разных форм налогового контроля и их соотношение с соответствующими методами.

Ключевые слова: налоговый контроль, формы контроля, формы налогового контроля, методы налогового контроля, налоговые посты.

SUMMARY

The peculiarities different forms of tax control and implementations. Were defined peculiarities of application of different forms of tax control and their relation to the appropriate methods.

Key words: tax control, shape control, forms of tax control, methods of tax control, tax positions.

ФУНКЦІОНАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Ратушняк С.М., здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Постановка проблеми. У процесі історичного розвитку способів виробництва, зміни суспільно-економічних формацій змінюються і роль економічної безпеки, її функції, діапазон застосування. Ось чому дуже важливо у зв'язку з проведеними в країні з початку 90-х років минулого сторіччя соціально-економічними реформами знову повернутися до осмислення місця і ролі економічної безпеки через її функціональне призначення в нових політико-економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На актуальність проблеми економічної безпеки як пріоритету державної політики вказують численні теоретичні дослідження й узагальнення як вітчизняних учених, зокрема таких, як: З. Варналій, Б. Данилишин, Я. Жаліло, А. Барановський, В. Бойко, В. Гесць, О. Гойчук, Б. Губський, М. Корецький, В. Мунтян, О. Кириченко, Т. Ковальчук, Б. Пасхавер, Ю. Пахомов, П. Саблук, О. Скидан, В. Шлемко, Л. Яремко, так і зарубіжних учених – А. Алтухова, К. Баррета, І. Богданова, С. Глазьєва, А. Городецького, Ю. Одума, Г. Столярова, Н. Фурса та інших. Поряд з тим, залишаються актуальними, і перш за все, з методологічної точки зору питання характеристики категорії «економічна безпека» через розкриття змісту її функцій.

Метою статті є визначення економічної сутності категорії «економічна безпека» на основі аналізу її функцій.

Виклад основного матеріалу. Сукупність специфічних економічних відносин особливо яскраво і з найбільшою повнотою відображається в функціях економічної безпеки. Стосовно економічних категорій функція завжди є проявом їх сутності в дії і виражається в різних формах, бо саме функціональні особливості визначають основне призначення явища, його субстанцію. «Функції тієї чи іншої економічної категорії – вираження суспільного призначення даної економічної категорії» [1].

Функції економічної безпеки як економічної категорії - це також форми прояву її сутності в дії, їх суспільного призначення. А тому, функція економічної категорії завжди є об'єктивною, оскільки зумовлена суспільним призначенням категорії. Дуже важливо підкреслити те, що оскільки в функції розкривається специфічне суспільне призначення категорії, то в ній і більш повно розкривається її сутнісна економічна природа.

Кожна з функцій реалізує внутрішні властивості, ознаки і риси даної економічної категорії, а також показує, яким чином реалізується суспільне призначення економічної безпеки як частини єдиного процесу відтворення.

В теперішній час в економічній літературі зустрічається чимало публікацій, присвячених вивченню функцій ризику. Разом з тим практично відсутні теоретичні дослідження функціональної складової економічної безпеки, що не дозволяє виявити природу цього явища і створити цілісне уявлення про нього.

На думку відомого соціолога Т. Парсонса, саме «функція визначає необхідні умови збереження незалежного існування системи всередині середовища» [2]. Слід погодитися з думкою Т.Д. Ромашенко [3], яка, розглядаючи економічну безпеку як систему, вважає, що функціями економічної безпеки є: захисна, регулятивна, превентивна (попереджувальна), інноваційна, соціальна. Захисна функція полягає в необхідності захисту економічної системи від внутрішніх і зовнішніх загроз. Реалізація даної функції безпосередньо пов'язана з формуванням і використанням ресурсного потенціалу економіки. Звідси випливає триєдине завдання забезпечення економічної безпеки:

- а) створення соціально-економічних ресурсів, необхідних і достатніх для відображення загроз і забезпечення економічної безпеки;
- б) захист ресурсів країни від нерационального використання, руйнування та інших негативних явищ, що завдають шкоди національній економіці;
- в) захист національної економіки від зовнішнього соціально-економічного впливу, що загрожує безпеці.